

## **Studium Doskonalenia Kadr**

Radom ul. Traugutta 61,  
tel. / fax (048) 340 24 40, 340 22 18  
e-mail: [sdk5@wp.pl](mailto:sdk5@wp.pl) [www.sdk.edu.pl](http://www.sdk.edu.pl)



**Nr 03/2006**

**NAUCZYCIELSKI**

# ***BIULETYN METODYCZNY***

**mgr Alicja Komorek**  
**mgr Anna Franaszczyk**  
**mgr Małgorzata Stolarczyk**

**ROLA BAŚNI W ROZWOJU  
I WYCHOWANIU DZIECKA**

## Recenzja

Pani mgr Anna Franaszczyk, mgr Alicja Komorek oraz mgr Małgorzata Stolarczyk zwróciły się do mnie z prośbą o dokonanie oceny artykułu pt.: „Rola baśni w rozwoju i wychowaniu dziecka.”

Uważam, że jest to materiał, który można i należy wykorzystać do pracy w obszarze pedagogizacji rodziców, dyskusji w zespołach samokształceniowych.

Często zadajemy sobie pytania : Czy baśnie potrzebne są dzieciom? W jaki sposób wpływają na rozwój ich osobowości, wyobraźni? W jaki sposób mogą pomóc w przystosowaniu się do życia?

Artykuł ten w jasny i przejrzysty sposób wyjaśnia znaczenie i rolę baśni w życiu małego człowieka. W przeciwieństwie do dorosłych dzieci nie otrzymują tak potrzebnego wsparcia społecznego, wzorców do naśladowania, wyrażania swoich uczuć.

Baśnie to bardzo bliskie dziecku utwory poruszające wyobraźnię, dostarczające wskazówek, jakie reguły rządzą rzeczywistością, jak oddzielić dobro od zła, a także uczą wzorców zachowań.

Artykuł ten świadczy o pragmatycznym podejściu autorek do zadań, perspektywicznym spojrzeniu na edukację i wychowanie młodego pokolenia.

Recenzję napisała:

mgr Anna Franus

Ogromny wpływ na rozwój osobowości dziecka ma stały kontakt z książką. W obecnych czasach jest on ograniczony przez wiele czynników: brak czasu zdominowanego przez nadmiar obowiązków szkolnych, a przede wszystkim przez telewizję i gry komputerowe. Dzieci nie sięgają po wartościowe książki i czasopisma, tylko spędzają czas przed ekranem, a czytanie coraz bardziej zastępowane jest oglądaniem.

We współczesnym świecie dzieci i młodzieży coraz trudniej się odnaleźć. Udziela im się pośpiech i zdenerwowanie rodziców, ich pogoń za coraz lepszym bytem materialnym. Rodzice poświęcają dzieciom coraz mniej czasu, pozostawiają je samym sobie. Wzorce młodzież czerpie obecnie z filmów video, gier komputerowych, poszukując przyjaciół wiąże się z nieodpowiednimi grupami. Ciągnie to za sobą wzrost agresji, przestępczość wśród dzieci i młodzieży. Stąd tak wiele porażek rodziców i wychowawców.

Wszyscy lubimy czytać bajki i baśnie, ale to właśnie dzieci są ich najwierniejszymi słuchaczami. Dlaczego dzieci uwielbiają bajki i baśnie?

Świat rozwijającego się dziecka to zmieniający się układ zdarzeń, na które musi ono reagować. Nieraz są to sytuacje czy wydarzenia niosące bolesne doświadczenia, zaburzające rozwój osobowości. Lęki, jakie od wieków przeżywają dzieci, często są dla nich koszmarem i mogą pozostawić trwałe ślady, bliznę na osobowości. Bajka i baśń spełniają rolę psychoterapeutyczną, pomagają bowiem odnaleźć w wyimaginowanym świecie swoiste antidotum na to wszystko, co w społecznej czy rodzinnej rzeczywistości budzi protest i staje się źródłem udreki. Ważną rolę w tej autoterapii przypisuje tekstom bajkowym i baśniowym B. Bettelheim, dostrzegający w lekturze bajek i baśni istotną pomoc w przeciw działaniu lękom czy nawet stanom neurotycznym u dzieci.<sup>1</sup>

Bajki to najbliższe dziecku utwory, w których świat realny miesza się z fantastycznym i zarazem tworzą zrozumiałą rzeczywistość. Dziecko zapoznaje się w nich z sytuacjami wzbudzającymi niepokój oraz znajduje cudowne rozwiązanie problemów. W świecie bajek można spotkać przyjaciół, przeżyć

---

<sup>1</sup> Frycie S.; Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1945-1970, T. 2, Warszawa 1982, s. 12-13

wspaniałe przygody, a przede wszystkim pozbyć się lęku. Rozwiązanie trudnych emocjonalnie sytuacji może okazać się – dzięki bajkom – przyjemne, a nawet radosne.

Bajki kreują niezwykle świat. Z ich pomocą dziecko uczy się reguł, jakie rządzą rzeczywistością, i wzorów zachowań. Przede wszystkim bajki rozbudzają dziecko wewnątrz i dostarczają mu wiele radości. Bajki umożliwiają utożsamienie się z bohaterem, przeżywanie coraz to nowych przygód i emocji. W bajkowym świecie rządzą reguły dobra i ono zawsze zwycięża. Szczęśliwe zakończenie daje dziecku, które już poczuło się bohaterem albo uczestnikiem zdarzeń, przyjemne uczucie sukcesu. Wszystkie bajki – niezależnie od tego, czy są to utwory mające swoją genezę w folklorze, czy też są to opowiadania współczesne – mają pewne cechy wspólne. Są nimi magiczna rzeczywistość widziana oczami dziecka oraz umowność zdarzeń.

Bajka jest utworem, który rozwija i kształtuje osobowość dziecka. Atrakcyjność bajek i baśni polega na zaspokojeniu potrzeb duchowych osobowości dziecka. Kontakt z tym rodzajem literatury zapewnia dzieciom równowagę moralną i zaspokaja stan silnego zapotrzebowania na idealne wzorce osobowe i wzory postępowania.<sup>2</sup> Przez pryzmat baśni poznaje ono świat, przenosi się w inne środowiska i okresy historyczne. Zaznajamia się z celami, do których dąży człowiek, poznaje sens egzystencji. Uczy się wzorów postępowania, poznaje normy moralne i zachowania, które są oczekiwane i wynagradzane. Baśnie, ukazując jakąś część rzeczywistości, zachęcają do jej poznawania. Jednym z ważniejszych zadań baśni jest rozwijanie wyobraźni. Dziecko nie tylko wyobraża sobie baśniową rzeczywistość, kojarząc ją z faktami i zdarzeniami, krajobrazami, lecz inspirowane przez baśnie tworzy nowe historyjki, zmienia bądź wzbogaca ich treść, by w końcu wymyślać całkiem własne utwory. Dziecko uczy się nie tylko rozumieć rzeczywistość, ale także nabiera umiejętności jej zmieniania. Te nabyte kompetencje sprawdza w rzeczywistości realnej, usiłując zmienić bieg wydarzeń. Uczy się odróżniać fikcję od rzeczywistości. Poprzez bajkę dziecko kreuje siebie,

---

<sup>2</sup> Molicka M.; Bajki terapeutyczne dla dzieci .Poznań Media Rodzina 1999, s. 6

upodabnia się do bohatera, przyjmuje jego wzorce moralne, sposoby myślenia i działania. Podziwia bohatera bajkowego, chce być takie jak on – odważne, piękne, dobre, skuteczne. Dziecko odkrywa własną tożsamość: kim jest i kim pragnie być. Bajki i baśnie mają ogromny wpływ na rozwój moralny dziecka, nigdzie bowiem tak dobitnie nie jest przedstawiony problem zła i dobra.<sup>3</sup>

Dobroć, pracowitość, odwaga, a obok tego chciwość, skąpstwo, tchórzliwość i lenistwo przedstawione w dramatycznej akcji, wzruszającą dziecko do głębi i każą mu stanąć po stronie pozytywnych wartości, których piękno bajka i baśń pokazuje.<sup>4</sup>

Zwycięstwo dobra, nagroda za dobre uczynki odpowiada naiwnemu rozumowaniu dziecka. Zagadnienie sprawiedliwości jest dla dziecka bardzo żywe, dziecko czeka na dobre zakończenie, wierzy w zwycięstwo sprawiedliwości. smutne, tragiczne losy bohaterów dostarczają dzieciom bogatych przeżyć. Pierwsze zetknięcie się z cudzym losem poprzez baśń rozwija pozytywne uczucia dziecka, uszlachetnia, wyprowadza z ciasnego kręgu własnego „ja”. Dobra zakończenie utwierdza w dzieciach wiarę w sprawiedliwość.

Bajka pobudza do emocjonalnego zaangażowania się w uczucia, jakich doświadczają bohaterowie. Uwrażliwia na los ludzi, zwierząt, a nawet upersonifikowanych roślin i przedmiotów. Dzięki bajce dziecko zaspokaja swoje potrzeby psychiczne – poczuć się kochane, akceptowane, bezpieczne. Wcielając się w bohatera, ma poczucie, że dobra wróżka czuwa nad nim lub że umiejętność posługiwania się czarami może zmienić jego sytuację na korzystną, jak to się stało w bajce. Przez to czuje się bezpieczne; bajka daje mu wsparcie, poczucie siły i nadzieję.

Dzięki baśniom dziecko poznaje wewnętrzny świat ludzi, co pomaga mu poznać lepiej świat własnych przeżyć, nazwać je i ocenić. W ten sposób rozwija się w dziecku samorientacja, zdolność do samokontroli i do kierowania własnym postępowaniem. Kształtuje się zdolność do oceny własnego i cudzego

---

<sup>3</sup> Bettelheim B.; Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni. Warszawa PIW 1985, s. 24

<sup>4</sup> Bettelheim B.; Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni. Warszawa PIW 1985, s. 25

postępowania. Dzięki czytaniu baśni dziecko staje się lepsze, bogatsze wewnątrznie, pragnie, aby na całym świecie tryumfowało dobro i sprawiedliwość. Baśnie kształcą także inteligencję. Ich swoista logika sprzyja rozwojowi myślenia, ucząc przewidywać i wyciągać wnioski na podstawie przesłanek, jakie stwarza działanie postaci baśniowych i łatwe do zaobserwowania konsekwencje tego działania.<sup>5</sup> Baśnie rozwijają także wrażliwość estetyczną poprzez piękno formy, języka, opisów, uczą rozumienia ludzi innych ras i narodów, zapoznają z ich obyczajami, geografią i przyrodą.

Wyobraźnia, fantazja, spostrzegawczość, pamięć, myślenie, a przede wszystkim uczucia – oto jak rozległe jest oddziaływanie baśni. A ponieważ baśnie są bardzo lubiane przez dzieci, stają się ważnym środkiem wychowawczym współczesnego człowieka. Dlatego już od najmłodszych lat powinniśmy wprowadzać dzieci w krainę bajek i baśni. Jest to niezastąpione pożywienie dla dziecięcego serca. „Czym chleb dla ciała, tym baśń dla duszy”.

Rok 2005 był ogłoszony Rokiem Hansa Christiana Andersena – wybitnego duńskiego baśniopisarza. Zainspirowało nas to do przybliżenia dzieciom jego baśniowego świata. Najlepszą formą było przeprowadzenie szeregu konkursów poświęconych twórczości H. Ch. Andersena. Zabawowa forma konkursów w najlepszy sposób dotarła do świadomości i wyobraźni dzieci. Widząc żywe zainteresowanie tematyką baśni postanowiłyśmy zorganizować międzyszkolny konkurs andersenowski, który odbył się w PSP nr 33 w Radomiu. Nasza szkoła była organizatorem tegoż konkursu, a o randze naszego przedsięwzięcia świadczy fakt pozyskania przez nas honorowych patronactw: **Ambasady Danii w Polsce**, a także **Prezydenta Miasta Radomia**.

„ KTO CZYTA, ŻYJE WIELOKROTNIE”

---

<sup>5</sup> Molicka M. ; Bajki terapeutyczne dla dzieci. Poznań Media Rodzina 1999, s. 36

## **Literatura**

1. Bettelheim B.: Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni. Warszawa PIW 1985.
2. Frycie S.: Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1945-1970, T.2, Warszawa 1982
3. Molicka M.: Bajki terapeutyczne dla dzieci. Poznań Media Rodzina 1999.

Anna Franaszczyk

Małgorzata Stolarczyk

Alicja Komorek

**NAUCZYCIELSKI BIULETYN METODYCZNY:**  
w latach 2004 - 2006 wydano następujące zeszyty metodyczne:

<b>Numer publikacji:</b>	<b>Imię i nazwisko autora:</b>	<b>Tytuł publikacji:</b>
01/2004	Małgorzata Smerda	Projektowanie i konstrukcja obuwia
02/2004	Ewa Jasińska	Modelowanie
03/2004	Małgorzata Tyczyńska	Praktyczna nauka zawodu
04/2004	Renata Żabicka	Przygotowanie czytelnice uczniów upośledzonych umysłowo z szkole zawodowej
05/2004	Urszula Szarek	Powtórzenie i utrwalenie wiadomości o Afryce
06/2004	Joanna Dziwerek Jadwiga Kiljanek	Komputer – „Przyjaciel czy wróg dziecka”
07/2004	Małgorzata Ziółkowska Dorota Grabska	Święto Niepodległości
08/2004	Jolanta Grzywacz	Sposób obrazowania we fragmencie Księgi III „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza
09/2004	Barbara Siechowicz	Zwiedzamy najciekawsze miejsca i regiony Rosji
10/2004	Małgorzata Ziółkowska	Główne założenia integralnego programu profilaktycznego
11/2004	Renata Żabicka	Problemy podejmowania pracy przez wychowanków placówek specjalnych
12/2004	Mirosława Gołąbek	Wpływ telewizji na rozwój emocjonalny dziecka w wieku przedszkolnym
13/2004	Teresa Elżbieta Cis	Zasoby przyrody odnawialne i nieodnawialne
14/2004	Lidia Kliszc Grażyna Wasiak Radosław Starczewski	Test pomiarowy w zakresie „Pole elektryczne”
15/2004	Jan Bogdan Kępczyński	Rozwój sprawności motorycznej dzieci w okresie rozwoju osobniczego oraz sposoby oceny, pomiaru zdolności i umiejętności motorycznej
16/2004	Małgorzata Wiederek	Kształtowanie pojęć przyrodniczych w nauczaniu zintegrowanym
17/2004	Anna Swat	Powtórzenie wiadomości z fizyki w gimnazjum w zadaniach
18/2004	Ewa Dygas	Wychowanie przedszkolne dla pięciolatek
19/2004	Sylwia Pakulniewicz	Projekt jako metoda nauczania
20/2004	Anna Swat	Powtórzenie wiadomości z fizyki w gimnazjum w zadaniach część II
21/2004	Barbara Siechowicz	Konkurs wiedzy o Rosji
22/2004	Renata Janczyk	Dni zdrowia w naszej szkole
23/2004	Elżbieta Ciszewska	Metody twórcze w interpretacji Rudolfa Labana i Karola Orffa
24/2004	Lidia Ferensztajn	Agresja u dzieci – przyczyny i zapobieganie
25/2004	Ewa Drewniak	Dziwne zabawki – zabawy matematyczne



26/2004	Renata Tamborek	„Charakterystyka rozwoju umysłowego dzieci w wieku przedszkolnym,4 ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmu kształtowania pojęć”
27/2004	Katarzyna Brodowska	„Jak radzić sobie z agresją?” – cykl zajęć profilaktyczno – wychowawczych przeznaczony dla młodzieży z dysfunkcją intelektualną
28/2004	Katarzyna Brodowska	„Podmiotowość w kształceniu i wychowaniu młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim
01/2005	Anna Żyła	„Zajęcia plenerowe w klasach IV-VI”
02/2005	Joanna Łapczyńska	Sprawdzian badający kluczowe kompetencje z matematyki na początku klasy IV
03/2005	Anna Michalczyk	Scenariusz lekcji: the early history of Ireland – reading and speaking
04/2005	Edyta Gutowska	Wychowawcza rola zajęć terenowych w kształceniu ekologicznym
05/2005	Alina Szewczyk	Piosenki w nauczaniu języków obcych
06/2005	Joanna Łapczyńska	Rocznica Odzyskania Niepodległości
07/2005	Małgorzata Błach	Szkolny turniej ekologiczny z okazji Dnia Ziemi
08/2005	Ewa Dudek	Co powinien wiedzieć rodzic z zakresu współpracy ze szkołą w procesie kształcenia ucznia w klasie I - III
09/2005	Wacław Kamiński	Zbiornicze zestawienie pomiaru osiągnięć uczniów z matematyki w porównaniu z wynikiem egzaminu gimnazjalnego
10/2005	Agnieszka Stawińska	Działalność organizacji kulturalnych sportowych i rekreacyjnych w Radomiu. Ścieżka regionalna.
11/2005	Agnieszka Stawińska Elżbieta Rodakowska	Projekt interdyscyplinarny z języka polskiego i historii. Kultura baroku w Polsce i w Europie. Sarmatyzm jako rodzima formacja kulturowa.
12/2005	Bożena Kamińska	Ocena podręczników do nauczania biologii w gimnazjum w opinii nauczycieli.
13/2005	Bożena Kamińska	Ocena podręczników do biologii w gimnazjum w opinii uczniów.
14/2005	Iwona Molendowska Elżbieta Pączek	Program autorski: „Dobre rady Zdrówkoludka”
01/2006	mgr Marta Olejarczyk - Chmielewska	Terapia pedagogiczna jako rodzaj oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych w pedagogice dzieci upośledzonych umysłowo.
02/2006	mgr Beata Safin	Zabawy aktywizujące pracę ucznia na zajęciach w kl. I - III

***Skład komputerowy: Agnieszka Piszczek***

***Redakcja: Zespół SDKO***

Copyright by  
Studium Doskonalenia Kadr Oświatowych  
Radom – 2006.  
Egzemplarz promocyjny i bezpłatny.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Publikacji tej bez zgody właściciela praw autorskich nie można kopiować, przedrukowywać i rozpowszechniać w całości lub fragmentach, łącznie z wykorzystaniem systemów przekazywania i odtwarzania informacji. Powyższe zastrzeżenie nie dotyczy nauczycieli wykorzystujących publikację do własnego doskonalenia.

**Studium Doskonalenia Kadr Oświatowych  
Placówka o zasięgu ogólnokrajowym z wpisem do rejestru niepublicznych placówek  
doskonalenia nauczycieli Mazowieckiego Kuratora Oświaty pod numerem  
1/NPDN/2000.**

***Adres do korespondencji:***

Studium Doskonalenia Kadr Oświatowych  
Radom ul. Traugutta 61  
tel. / fax (048) 340-24-40, tel. 340-22-18,  
kom. 0 502 665 341, 0 600 884 774  
[e-mail: sdk5@wp.pl](mailto:sdk5@wp.pl) [www.sdk.edu.pl](http://www.sdk.edu.pl)

Radom, dn. ....

## OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisana .....,  
legitymująca się dowodem osobistym (*seria, numer*) .....,  
zamieszkała w (*adres*) .....,  
oświadczam, że jestem autorką przekazanych do publikacji materiałów  
metodycznych pt. ....

.....  
Materiały te udostępniam Studium Doskonalenia Kadr s.c. celem  
opublikowania ich w Nauczycielskim Biuletynie Metodycznym.

.....  
(*podpis*)

Wyrażam zgodę na umieszczenie mojej publikacji na stronie internetowej  
Studium Doskonalenia Kadr Oświatowych: [www.sdk.edu.pl](http://www.sdk.edu.pl).

TAK

NIE

.....  
(*podpis*)